

Zitting 1976–1977

14 171

Wijziging van de inkomstenbelasting en de loonbelasting ten einde de tot nu toe alleen voor 1975 en 1976 geldende verlaging een blijvend karakter te geven en enkele andere voorzieningen te treffen

Nr. 7

MEMORIE VAN ANTWOORD

Ontvangen 19 november 1976

Het belastingplan 1977

De leden van de fractie van de V.V.D. constateren, de miljoenennota citerend, dat in de jaren 1978 e.v. belangrijke maatregelen nodig zijn om, zoals zij het uitdrukken, de financiële touwtjes aan elkaar te knopen. Nu in de miljoenennota voor het eerst de consequenties van het beleid in latere jaren zijn zichtbaar gemaakt, en van de daarvoor benodigde middelen een meerjarenopstelling is gegeven, waarvan het beeld weinig rooskleurig is, ontgaat het de ondergetekenden ten enen male dat de leden van deze fractie de voorstellen plaatsen in het licht van de komende verkiezingen.

De ondergetekenden zijn zich er overigens niet van bewust dat de Regering voorstellen van de oppositie heeft overgenomen. Zij willen er daarom ter voorkoming van misverstand de aandacht op vestigen dat het kabinet zich ook op het punt van de vroeger bij monde van de heer Joekes gevoerde pleidooien heeft laten leiden door de zakelijke overwegingen die zijn vermeld in de memorie van toelichting.

Het voorstel van de aan het woord zijnde leden om de tweede en derde schijf van de inkomstenbelasting te verlagen met 1 punt als tegemoetkoming van overheidszijde om de loononderhandelingen tussen werkgevers en werknemers te doen slagen, wijzen de ondergetekenden af. Voor een verdere lastenverlichting is budgettair geen ruimte, zodat een dergelijke verlichting zou moeten worden opgevangen door verzwaringen elders. Een dergelijke verlichting zou namelijk alleen zinvol kunnen zijn, indien de verzwaring door anderen wordt gedragen dan degenen op wie de verlichting is gericht. De Regering ziet daarvoor geen mogelijkheden.

In antwoord op de ter zake gestelde vraag van de leden van de P.P.R.-fractie, delen de ondergetekenden mede dat de beleidsoverwegingen die hebben geleid tot het voorstel de tijdelijke lastenverlichtingen – waartegen die leden zich één en andermaal hebben verzet – permanent te maken, zijn neergelegd in de nota over het te voeren beleid ter zake van de collectieve voorzieningen en de werkgelegenheid.

De eerste ondergetekende heeft bij de parlementaire behandeling van die nota aan de door de aan het woord zijnde leden geuite bezwaren tegen lastenverlichtingen uitvoerig aandacht besteed (Handelingen 1975–1976, blzz. 4878 en 4879). De ondergetekenden zijn ook thans van oordeel dat binnen het gekozen beleidsinstrumentarium de voorgestelde bestending van de

tijdelijke lastenverlichtingen niet gemist kan worden. Zij wijzen er overigens op dat het hier – anders dan in tabel 2.8 van de Economische Structuurnota – in feite niet gaat om een belastingverlaging, doch om het voorkomen van een belastingverhoging. Een verhoging nu zou met name voor het loonbeleid en daarmee voor de werkgelegenheid en de inflatiebestrijding ongewenste gevolgen hebben.

Met betrekking tot de door de leden van D.S.'70 gemaakte opmerking dat de inleiding van de memorie van toelichting een scheef beeld geeft van de feiten inzake de lastenverzwaring, merken de ondergetekenden op dat de memorie bedoeld is om in een meer beperkt kader dan dat van de miljoenennota de in het wetsontwerp vervatte voorstellen toe te lichten. Daarbij is uitdrukkelijk vermeld dat in het geschetste beeld is voorbijgegaan aan de aangekondigde integratie van kinderbijslag en kinderaftrek. Het vermelden van wijzigingen in retributies of aardgasprijzen zonder dat een direct verband met de voorgestelde maatregelen aanwezig is, zou naar het oordeel van de ondergetekenden het kader van de memorie van toelichting te buiten zijn gegaan. Voorts achten zij het niet opportuun de op het tijdstip van indiening van het wetsontwerp reeds ingegane verhoging van de omzetbelasting in de memorie van toelichting op een wetsontwerp tot wijziging van de loon- en inkomstenbelasting nogmaals in herinnering te roepen, nu de financiële betekenis daarvan voor het komende jaar in de miljoenennota tot uitdrukking is gebracht.

Naar aanleiding van het verzoek van deze leden zijn in de bijlagen I tot en met IV van deze memorie overzichten inzake marginale druk verschaft welke overeenkomen met die in bijlage 15 bij de Miljoenennota 1970 (de Nota inzake de inkomensverdeling). In deze overzichten zijn verwerkt de inkomstenbelasting en de premieheffing ingevolge de volksverzekeringen en werknemersverzekeringen. Wat betreft de mogelijkheid om ook de andere door deze leden genoemde factoren ter bepaling van de marginale druk in dergelijke overzichten te verwerken, moge worden verwezen naar hetgeen dienaangaande is opgemerkt in het aanvullende antwoord van de Minister van Sociale Zaken op een overeenkomstige vraag van deze leden in het voorlopige verslag inzake de Interimnota Inkomensbeleid (Zitting 1975–1976, 13 399, stuk nr. 13).

De leden van de S.G.P.-fractie maken verschillende kanttekeningen van meer algemene aard met betrekking tot het financieel-economisch beleid dat de Regering voor de komende jaren noodzakelijk acht. In dit verband stellen zij onder meer dat de algemene financiële beschouwingen over 1977 reeds zouden hebben aangetoond dat in de beleidsplannen van de huidige Regering een groot risico is ingebouwd. Naar aanleiding daarvan zij opgemerkt dat de eerste ondergetekende op de risico's die aan het uitgezette beleid zijn verbonden, tijdens genoemde beschouwingen reeds uitvoerig is ingegaan. Derhalve moge thans worden volstaan met slechts één opmerking ter zake. Het komt weinig zinvol voor rond het beleid en de economische perspectieven voor komende jaren onzekerheden te scheppen op grond van individuele visies als die van bij voorbeeld dr. J. G. Post, met hoeveel belangstelling de ondergetekenden uiteraard ook kennis nemen van deze visies. Het beleid van de Regering is echter niet gebaseerd op naar buiten gebrachte zienswijzen met betrekking tot de economische ontwikkeling van bepaalde economieën, maar op een veelheid van inzichten zoals die onder meer naar voren komen in internationale lichamen als de OESO, de EEG en het IMF. Overigens kunnen de ondergetekenden de mening van de leden van de S.G.P.-fractie niet onderschrijven dat een meer terughoudende stellingname op haar plaats zou zijn geweest. Een beleid als door de S.G.P.-fractie voorgesteld, zou naar hun mening een negatieve invloed uitoefenen op het totale bestedingsniveau en daarmee op de conjunctuur. Sommige van de door de leden van de S.G.P.-fractie gestelde vragen zijn de ondergetekenden niet duidelijk. Zo wordt gesteld dat de verhoging van de omzetbelasting per 1 oktober jl. een wezenlijk deel uitmaakt van het dekkingsplan 1977. Daaraan wordt de vraag gekoppeld of niet een te geflatteerd beeld wordt gegeven als

het gaat om de belastingdrukstijging in 1977. Te dien zake merken de ondergetekenden op dat de verhoging van de omzetbelasting weliswaar, enerzijds door een grote overloop naar 1977 en anderzijds doordat deze verhoging slechts één kwartaal in 1976 doorwerkt, nagenoeg geheel in de belastingdrukstijging in 1977 tot uitdrukking komt, maar dat dit niet wegneemt dat de maatregel zelf aan 1976 valt toe te schrijven. Het is voorts de ondergetekenden niet duidelijk van welke maatregelen de leden van de S.G.P.-fractie de gevolgen voor de verschillende inkomensgroepen gekwantificeerd zouden willen zien. Er kan in elk geval op worden gewezen dat het onmogelijk is aan te geven wat de gevolgen van bepaalde maatregelen zijn voor de tertiaire verdeling. Daarvoor ontbreekt, zoals bekend, een voldoende kwantitatief inzicht. Wat de primaire verdeling betreft, deze wordt onder meer bepaald door het onderhandelingsproces op de arbeidsmarkt. Wel is het mogelijk iets te zeggen over de gevolgen van bepaalde maatregelen, zowel op het terrein van belastingen en sociale premies als op dat van de sociale uitkeringen, voor de secundaire inkomensverdeling. Het is echter uit het betoog niet duidelijk geworden welke maatregelen de aan het woord zijnde leden op het oog hebben.

Wat de relatie tussen de vermogensaanwasdeling en het investeringsniveau betreft, zij erop gewezen dat het hier om een volstrekt nieuw instrument gaat waarvan de gevolgen niet met de bekende modellen kunnen worden gekwantificeerd. De ondergetekenden merken naar aanleiding van de door de aan het woord zijnde leden veronderstelde negatieve effecten van de vermogensaanwasdeling op, dat de context waarin de vermogensaanwasdeling dient te worden gesteld niet uit het oog mag worden verloren. Enerzijds is de vermogensaanwasdeling immers bedoeld om de werknemer een aandeel te geven in de overwinst van bedrijven, anderzijds zal zij moeten bijdragen tot de bevordering van een verantwoorde loonontwikkeling in alle sectoren van de Nederlandse economie. De ondergetekenden willen op dit punt thans niet verder ingaan, evenmin als op de vragen naar een verdere beperking van de overheidsuitgaven, het groeiende ambtenarenapparaat, het oneigenlijke gebruik van de sociale verzekeringen, enz. Hoezeer zij begrip hebben voor het feit dat de leden van de S.G.P.-fractie met deze en soortgelijke vragen zich tot de Regering richten, dit neemt niet weg dat naar hun oordeel de discussie ter zake niet zo zeer bij de behandeling van het wetsontwerp tot bestending van de tijdelijke verlaging van de inkomstenbelasting en de loonbelasting dient plaats te vinden, maar bij de algemene financiële beschouwingen en de behandeling van de wetsontwerpen die door de vragen worden bestreken.

De leden van de G.P.V.-fractie, die de vergroting van het structurele begrotingstekort als gevolg van de voorgestelde belastingmaatregelen betreuen, vragen zich af of aldus niet de werkelijke keuze voor bezuiniging voor een deel wordt ontweken. Naar aanleiding daarvan merken de ondergetekenden op dat zij zich wel bewust zijn van de risico's die een groot structureel begrotingstekort in zich bergt. Zij menen intussen dat dit onderdeel van het beleid met name moet worden beoordeeld in het kader van het totale beleid dat erop gericht is de werkloosheid en de inflatie terug te dringen en ook het begrotingstekort in 1980 terug te brengen tot een aanvaardbaar geacht niveau.

Het blijvend maken van de tijdelijke lastenverlichtingen in de sfeer van de loon- en inkomstenbelasting, waardoor de aan het woord zijnde leden waren verrast, vormt een onderdeel van het gewijzigde beleid, zoals dat is ontwikkeld in de zgn. 1%-nota van 9 juni 1976 (nr. 13 951). Toen de eerste ondergetekende vorig jaar de verhoging van de omzetbelasting noodzakelijk noemde, bestonden nog geen voornemens tot deze beleidswijziging. Zo beschouwd bestaat tussen de verhoging van de omzetbelasting en de voorgestelde continuering van de tijdelijke verlichtingen van de loon- en inkomstenbelasting dus niet het verband dat deze leden blijkens hun vraagstelling aanwezig achten.

De inflatiecorrectie

Een aanpassing van de accijnstarieven aan de geldontwaarding, waarnaar de leden van de fracties van de K.V.P., A.R.P. en C.H.U. informeren, was niet mogelijk omdat de Beneluxpartners niet zonder moeite tot een akkoord zijn gekomen over de tarieven van de Beneluxovereenkomst tot unificatie van de accijnzen. Gezien het feit dat Nederland praktisch reeds de unificatietarieven toegepast, zou verhoging van die tarieven een nieuwe overleggrond nodig maken tot wijziging van de overeenkomst. Zulks zou de bereikte overeenstemming in ernstig gevaar brengen. Eenzijdige verhoging door Nederland zou niet alleen in strijd zijn met de geest van de overeenkomst, maar bovendien de unificatie zelve op lossen schroeven zetten.

Aan het adres van de leden van de V.V.D.-fractie willen de ondergetekenden in dit verband opmerken dat een niet volledig toepassen van de inflatiecorrectie voor de progressieve tarieven van de loon- en inkomstenbelasting zijn tegenhanger vindt in het niet aanpassen van de specifieke tarieven van de accijnzen en de motorrijtuigenbelasting. Bij deze groep van belastingen treedt daardoor immers een degressief effect op de opbrengst op. De omzetbelasting, welke naar de waarde wordt geheven, kent een dergelijke depressie niet. De ondergetekenden wijzen dan ook de door deze leden bepleite intrekking van de beschikking tot beperking van de inflatiecorrectie, af.

Tegen de leden van de fractie van D.S.'70 – die bezwaar hebben tegen de beperking van de inflatiecorrectie, gezien de hoogte die zowel de gemiddelde als de marginale tarieven van de loon- en inkomstenbelasting hebben bereikt – zij opgemerkt dat, zoals vorig jaar is uiteengezet, de tarieven van de motorrijtuigenbelasting toen zijn aangepast aan de ontwikkeling van het prijspeil tot en met 1975, terwijl daarnaast een autonome verhoging plaatsvond. De opmerking in de memorie van toelichting «dat de tarieven van de motorrijtuigenbelasting niet zijn aangepast aan de prijsontwikkeling», heeft duidelijk alleen betrekking op het jaar 1976.

De door de leden van de S.G.P.-fractie gevraagde vergelijking tussen de in 1977 werkelijk verschuldigd wordende inkomstenbelasting en de belasting die zou moeten worden betaald indien het in 1973 ingevoerde schijven-tarief steeds volledig voor inflatie zou zijn gecorrigeerd, is opgenomen in het onderstaande overzicht. Daarbij zij aangetekend, dat de na 1973 bij wet aangebrachte wijzigingen in de opzet van het tarief wel tot uitdrukking komen in het «tarief 1977», doch buiten aanmerking zijn gelaten in het «tarief 100% inflatiecorrectie vanaf 1973».

Belastbaar inkomen	Inkomstenbelasting in: tariefgroep 2		tariefgroep 3		tariefgroep 4	
	tarief 1977	tarief 100% inflatiecorrectie vanaf 1973	tarief 1977	tarief 100% inflatiecorrectie vanaf 1973	tarief 1977	tarief 100% inflatiecorrectie vanaf 1973
f 15 000	f 2 179	f 2 374	f 1 707	f 1 900	f 1 188	f 1 378
20 000	3 582	3 624	3 007	3 150	2 488	2 628
25 000	5 182	5 133	4 602	4 545	3 962	3 899
30 000	6 955	6 683	6 229	6 095	5 562	5 449
40 000	11 284	10 570	10 377	9 831	9 430	9 017
50 000	16 284	15 315	15 377	14 386	14 378	13 364
75 000	31 278	29 040	30 117	27 940	28 838	26 730
100 000	47 611	44 566	46 395	43 371	45 056	42 057

Met betrekking tot de door de nu aan het woord zijnde leden gestelde vragen omtrent de studie-Hofstra zij het volgende opgemerkt. In de memorie van toelichting bij hoofdstuk IX B van de begroting 1977 is medegedeeld dat prof. Hofstra het mogelijk acht zijn studie in het komende begrotingsjaar af te ronden. Naar mag worden verwacht zullen spoedig daarna de overwegingen en de bevindingen van de studie ter kennis van de ondergetekenden kun-

nen worden gebracht. Alsdan zal nader inzicht kunnen worden verschaft in de resultaten van de studie. Dat met de voorstellen tot het betrekken van enige vaste bedragen in de jaarlijkse automatische inflatiecorrectie, vooruitgelopen wordt op de resultaten van de studie, zien de ondergetekenden niet in. Die vaste bedragen zijn immers van dezelfde orde als een aantal van die welke al in de inflatiecorrectie betrokken zijn. Wat de urgentie van het onderzoek inzake de ten aanzien van het winstbegrip te treffen voorzieningen betreft zij opgemerkt dat zowel prof. Hofstra als de ondergetekenden ten volle overtuigd zijn van het spoedeisende karakter van de studie. Omvang en gecompliceerdheid van het onderwerp vergen een diepgaand en uitgebreid onderzoek. De problemen van met name de kleinere zelfstandigen zijn intussen wel onderkend. De zgn. zelfstandigenaftrek is immers een bijzondere faciliteit die mede met het oog op de inflatie voor zelfstandigen is getroffen.

Nu in de hedendaagse ingewikkelde maatschappij het opleggen van administratieve en tal van andere verplichtingen aan burgers niet is te vermijden, lijkt het geven van een tegemoetkoming in de kosten daarvan, waarnaar de leden van de S.G.P.-fractie informeren, het inslaan van een weg waarvan het einde niet is te zien. De ondergetekenden wijzen deze weg dan ook af. Het door de aan het woord zijnde leden gebruikte argument dat deze kosten bij werknemers niet (kunnen) voorkomen spreekt hen niet aan. Voor de ondernemer zijn administratiekosten immers bedrijfslasten die in beginsel een bestanddeel vormen van de kostprijs van hun prestaties.

Anders dan deze leden veronderstellen is op de aanvulling van artikel 54, eerste lid, welke overigens alleen geldt voor de bedragen van de stamrechtvrijstelling (artikel 19) en het bedrag van de lijfrentepremie-aftrek, de mogelijkheid van beperking van de inflatiecorrectie tot 80 procent niet van toepassing. Ingevolge het derde lid van artikel 54 van de Wet op de inkomstenbelasting 1964 geldt de bevoegdheid tot beperking namelijk alleen voor de bedragen van artikel 5 (de meewerkende vrouw) en artikel 53 (het schijventarief met de daarbij behorende belastingvrije sommen).

De kinderaftrek

In antwoord op de vraag van de zijde van de fracties van de K.V.P., de A.R.P. en de C.H.U. kan worden medegedeeld dat het in elkaar schuiven van groepen kindertallen zoals thans wordt voorgesteld, nog niet eerder is voorgekomen. De wijze waarop de restant-kinderaftrekbedragen voor 1977 zijn berekend – waarnaar ook leden van de fractie van de S.G.P. informeren – is hieronder weergegeven.

Aantal kinderen voor aftrek:	1	2	3 of 4	5 of meer
Totaal kinderbijslag en restant-kinderaftrek 1976	1500	3166	4830	8020
af: kinderbijslag (niveau 1 juli 1976)	659	1835	3011	6150
Restant-kinderaftrek 1976	841	1331	1819	1870
Correctie in verband met stijging kinderbijslag voor zover deze (meer of) minder bedraagt dan de verhoging van de overige belastingvrije sommen	+ 54	+ 43	+ 32	0
	895	1374	1851	1870
Inflatiecorrectie per 1 januari 1977 (7,76%)	70	107	144	146
Kinderaftrek 1976 (ingeval recht op KWL bestaat)	965	1481	1995	2016
Verhoging voor het niet genieten van (belastingvrije) kinderbijslag voor het eerste en het tweede kind (KWL-niveau 1 juli 1976)	659	1835	1835	1835
Kinderaftrek 1976 (ingeval geen recht op KWL bestaat)	1624	3316	3830	3851

Naar aanleiding van de opmerkingen van de leden van de fracties van de V.V.D. en het G.P.V. over het aantasten van draagkracht als gevolg van het samenvoegen van de groepen kindertallen «3 of 4» en «5 of meer», merken de ondergetekenden het volgende op. Zoals blijkt uit de hiervoor opgenomen berekening zou een verschil in inkomensaf trek tussen beide groepen kindertallen resteren van f 21. Aangezien zulks slechts zou leiden tot een verschil in belasting per jaar dat kan variëren van f 4 (bij 20%) tot f 15 (bij 72%), kan moeilijk worden volgehouden dat het voorstel de draagkrachtgedachte geweld aandoet. De vraag van de leden van het G.P.V. of er van deze wetgeving een normgevende invloed zal uitgaan, menen de ondergetekenden ont kennend te moeten beantwoorden. Het zou onjuist zijn de mate waarin fiscaal rekening wordt gehouden met kinderen, uitsluitend te beoordelen aan de hand van de restant-kinderaf trek. Sinds de invoering van het schijventarief in 1973, wordt de materieel beoogde inkomensaf trek ter zake van kinderen immers langs twee wegen bereikt, nl. enerzijds door de belastingvrijdom van de kinderbijslag en anderzijds door de restant-kinderaf trek. Voor de hogere kindertallen wordt de beoogde inkomensaf trek geheel gerealiseerd door de belastingvrijdom van de kinderbijslag. De restant-kinderaf trek is daarbij volledig afgebouwd als gevolg van het verschil in indexering tussen kinderbijslag en belastingvrije sommen.

Met betrekking tot de opmerkingen die de leden van de fractie van de S.G.P. overigens maken, moge worden verwezen naar de memorie van toelichting bij het inmiddels ingediende ontwerp van wet tot «Vervanging van kinderaf trek van de loon- en inkomstenbelasting door verhoging van kinderbijslag ingevolge de Kinderbijslagwet voor loontrekkenden en de Algemene Kinderbijslagwet voor het jaar 1977» (14 184).

Vrijgestelde stakingswinst

In antwoord op een vraag van de leden behorende tot de fracties van K.V.P., A.R.P. en C.H.U. merken de ondergetekenden op dat het op zich zelf juist is, dat de voorgestelde verhoging van de vrijstelling van voordelen behaald met of bij het geheel of gedeeltelijk staken van een onderneming voor iedere ondernemer die stakingswinst geniet in gelijke mate geldt. Dit is evenwel nog niet in strijd met de opmerking in de memorie van toelichting dat de verhoging van het vrijgestelde bedrag met name van belang is voor de kleinere zelfstandigen. Relatief gezien heeft immers bij een geringe stakingswinst, bij voorbeeld f 20 000, de vrijstelling een heel andere betekenis dan bij een hogere stakingswinst, bij voorbeeld f 200 000. Wat betreft de vraag naar het voorgestelde niveau van de vrijstelling delen de ondergetekenden mede, dat door de optrekking tot f 20 000 de vrijstelling globaal weer dezelfde betekenis verkrijgt als zij had in 1965, toen zij werd vastgesteld op f 10 000.

Stamrechtvrijstelling; lijfrentepremies

De ondergetekenden hebben er kennis van genomen dat de tot de fracties van K.V.P., A.R.P. en C.H.U. behorende leden waardering uiten voor de voorstellen met betrekking tot de stamrechtvrijstelling en de lijfrentepremieaf trek. De uiteenzetting in de memorie van toelichting dat voor wat betreft de stamrechtvrijstelling de maatschappelijke ontwikkeling sedert 1965 een verdubbeling van de bedragen rechtvaardigt en dat ten aanzien van de lijfrentepremieaf trek het globale evenwicht met de regeling van de fiscale oudedagsreserve wordt hersteld, behoeft naar het oordeel van de ondergetekenden geen nadere onderbouwing, waarnaar deze leden vragen; de gegeven motivering is naar hun oordeel toereikend. Statistisch materiaal omtrent de mate van gebruik van de stamrechtvrijstelling is niet voorhanden. De ondergetekenden kunnen dan ook niet mededelen of en, zo ja, door welke categorieën ondernemers in de laatste jaren vaker een beroep wordt gedaan op de vrijstelling. Met de betrokken organisaties – bedoeld zullen zijn belangenorganisaties van zelfstandigen en verzekeringsmaatschappijen – is, zulks in antwoord op een vraag van deze leden, geen overleg gevoerd.

Deze leden vragen vervolgens wat meer in het algemeen de reden is aan belastingplichtigen niet zelf de keus te laten in welke jaar zij hun inkomen besteden. Zij vragen in dit verband of het mogelijk en verantwoord zou zijn het plafond in de lijfrentepremie-aftrek geheel los te laten of het maximumbedrag van de aftrek te vervangen door een maximumpercentage van het inkomen. Ook zou naar het oordeel van deze leden aan een combinatie van beide mogelijkheden kunnen worden gedacht. Naar aanleiding hiervan volstaan de ondergetekenden thans met erop te wijzen, dat het hierbij niet zo zeer gaat om het vrij laten van belastingplichtigen in de wijze van besteding van het inkomen als wel in de beïnvloeding van hun belastbare jaarinkomens. In jaren met hoge inkomsten zou men dan het instituut van de lijfrentepremie-aftrek namelijk kunnen hanteren om aan een passende belastingdruk te ontkomen. Het is dan niet een in de maatschappij levende behoefte zich te verzekeren welke zou worden gediend met de vorenbedoelde verruiming van de aftrekmogelijkheden. Bovendien zijn er ook nog andere wegen die bij een ongelimiteerde aftrek meer aantrekkingskracht krijgen, zoals het aangaan van lijfrente-overeenkomsten met familieleden, bekenden en onafhankelijke stichtingen. Ook bij vervanging van het aan de aftrek gestelde maximumbedrag door een maximumpercentage van het inkomen doen zich dezen mogelijkheden – zij het in bescheidener omvang – voor. Een zodanige regeling roept ook andere vragen op, bij voorbeeld of in het inkomen begrepen vermogensinkomsten niet moeten worden uitgezonderd voor de berekening van de aftrek. Vermogen immers pleegt, ongeacht de leeftijd van de eigenaar, vruchten af te werpen. Tegen deze achtergrond zullen deze leden begrijpen dat de ondergetekenden voorshands weinig enthousiasme kunnen opbrengen voor de gedachte de huidige regeling te wijzigen in een richting welke deze leden opperen. Aan deze gedachte zal echter, voor zoveel zulks past bij de bestudering van de resultaten van de studie-Hofstra, nader aandacht worden besteed.

De ondergetekenden stemmen in met de opmerking van deze leden met betrekking tot de eigen kenmerken en doeleinden van de regeling van de fiscale oudedagsreserve en van de lijfrentepremie-aftrek voor wat betreft de niveaus van die regelingen. De in dit verband door deze leden uit de memorie van toelichting, blz. 4, aangehaalde woorden van «een evenwichtig geheel» slaan evenwel op iets anders. Het evenwichtig geheel ziet op de harmonie welke ontstaat wanneer voortaan de bedragen van de stamrechtvrijstelling van artikel 19 en het maximum van de lijfrentepremie-aftrek mede in de automatische inflatiecorrectie worden betrokken.

Naar aanleiding van een vraag van de leden van de DS'70-fractie wijzen de ondergetekenden erop dat de regeling van de lijfrentepremie-aftrek niet is afgestemd op hetgeen werknemers in het bedrijfsleven en bij de overheid aan pensioenpremies voldoen en dus ook niet op hetgeen in die sectoren maximaal opzij wordt gelegd aan oudedagsvoorziening. In verband hiermede komt het hun weinig zinvol voor cijfermateriaal te verzamelen omtrent de pensioenpremies van leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, bewindslieden en hoogleraren. Overigens dient te worden bedacht dat zelfstandigen voor wat betreft hun oudedagsvoorziening niet alleen zijn aangewezen op de regeling van de lijfrentepremie-aftrek, doch daarnaast tevens gebruik kunnen maken van de regeling van artikel 19 – terzake waarvan bij het onderhavige ontwerp van wet wordt voorgesteld de bedragen te verdubbelen – en de regeling van de fiscale oudedagsreserve voor zelfstandigen.

De conclusie van de leden van de fractie van de S.G.P. dat de verdubbeling van de bedragen van de vrijstelling van artikel 19 moet worden vergeleken met een zeepbel, kunnen de ondergetekenden niet onderschrijven. Hoewel het aantal zelfstandigen dat per jaar van de vrijstelling gebruik zal kunnen maken niet in de duizenden loopt, houdt de verhoging van de vrijstelling voor hen die daar wel een beroep op doen, een aanzienlijke belastingverlichting in. Deze zelfstandigen worden dan ook niet blij gemaakt met een dode mus, om de uitdrukking van deze leden te gebruiken.

Met betrekking tot de vraag of de ondergetekenden de strijd tegen volledige indexering beginnen op te geven, wordt geantwoord dat zij de vraag van al dan niet indexatie nog steeds behoedzaam beoordelen. Op de in de memorie van toelichting aangegeven gronden zijn zij tot de conclusie gekomen dat het verantwoord is de bedragen van artikel 19 en het bedrag van de lijfrentepremie-af trek voortaan ook in de automatische inflatiecorrectie te betrekken.

Het reiskostenforfait

Tot de fracties van de K.V.P., de A.R.P. en de C.H.U. behorende leden bezien de snelle opeenvolging van verhogingen van de bedragen van het reiskostenforfait met gemengde gevoelens. Zij merken op vast te houden aan hetgeen zij ter zake opmerkten bij de in het kader van het belastingplan 1976 voorgestelde verhoging van de aftrekbedragen met f 50.

Mede naar aanleiding van de door leden van de fractie van de P.v.d.A. gevraagde nadere toelichting op de aanpassing van de forfaits zetten de ondergetekenden hierna nader uiteen waarom zij een voorstel tot verhoging van de bedragen doen en op welke wijze de voorgestelde bedragen zijn berekend.

Het achterwege laten van een aanpassing van de bedragen van de forfaits aan de stijging van de kosten van het openbaar vervoer werkt niet voor iedere belastingplichtige op een zelfde wijze uit. Niet-aanpassing van de forfaits leidt namelijk tot een ongelijke fiscale behandeling tussen:

- degene die vanwege een ander wordt vervoerd – de waarde van dat vervoer, ook al neemt deze toe, wordt niet tot het loon gerekend – en degene die zelf voor vervoer moet zorgen;
- degene die de kosten van het reizen met openbaar vervoer volledig vergoed krijgt – de vergoeding van de kosten van dat reizen wordt niet belast ook al gaat zij uit boven de forfaitair vastgestelde bedragen – en degene die geen of slechts een gedeeltelijke vergoeding ontvangt;
- degene die een vergoeding ontvangt van de kosten van ander dan openbaar vervoer – bij stijgende vervoerskosten wordt een steeds groter deel van de vergoeding belast – en degene die een vergoeding van de kosten van het reizen met openbaar vervoer ontvangt. Ook het feit dat volgens artikel 35 van de Wet op de inkomstenbelasting 1964 reiskosten woning – werk aftrekbare kosten zijn voor de bepaling van het inkomen, bracht de ondergetekenden tot de conclusie dat de huidige reiskostenforfaits als gevolg van de stijging van het kostenpeil van openbaar vervoer niet meer in voldoende mate aan hun doel beantwoorden.

De thans voorgestelde aanpassing beoogt dan ook de forfaits weer in overeenstemming te brengen met de oorspronkelijke doelstelling daarvan. Voor zoveel betreft het aftrekbedrag van reiskosten voor afstanden van niet meer dan 10 km kon, als gevolg van de in het verleden aangebrachte aanpassingen, worden volstaan met een verhoging van f 50. Daarbij is rekening gehouden met het uitgangspunt van de wetgever dat reiskosten over de eerste 10 km niet ten volle in aftrek dienen te komen. Wat betreft de aftrekbedragen van reiskosten voor afstanden van meer dan 10 km dienen grotere verhogingen te worden aangebracht om de aftrekbedragen weer in overeenstemming te brengen met het kostenniveau van het interlokale openbaar vervoer. Afgezien van de doorwerking van de in het verleden aangebrachte verhogingen van het minimum aftrekbedrag heeft namelijk sinds 1971 geen aanpassing is meer plaats gevonden. De wijze van berekening van deze aftrekbedragen is ongewijzigd gebleven. Deze houdt in dat de gemiddelde jaarkilometerprijs NS van tweede en van eerste klasse – thans onderscheidenlijk circa f 44 en f 64 – wordt vermenigvuldigd met de bovengrens van elke afstandsklasse van het forfait.

Vervolgens wordt de uitkomst verminderd met het bedrag dat ook voor afstanden van niet meer dan 10 km niet als aftrekbare kosten in aanmerking komt, te weten f 190, zijn de het verschil tussen de werkelijke reiskosten –

gesteld op de voor die afstanden geldende vrijgestelde vergoeding ad f 390 – en de toegestane aftrek ad f 200.

Voor wat betreft de bedragen van vrijgestelde reiskostenvergoedingen, deze zijn voor reisafstanden van niet meer dan 10 km aangepast aan de kostenontwikkeling van het lokale openbaar vervoer over die afstand. De berekeningswijze van de vrijgestelde bedragen voor vergoedingen ter zake van reizen over een afstand van meer dan 10 km is gewijzigd. Destijds zijn de vrijgestelde vergoedingsbedragen gesteld op 150 procent van de aftrekbedragen vóór de vermindering met het bedrag aan reiskosten over de eerste 10 km dat niet in aftrek komt. Daardoor gingen toen de vrijgestelde vergoedingsbedragen uit boven de reiskosten NS eerste klasse. De thans voorgestelde bedragen zijn berekend door de jaarkilometerprijs NS van eerste klasse ad f 64 te vermenigvuldigen met de bovengrens van elke afstandsklasse van het forfait.

Zoals hiervoor is opgemerkt beoogt de voorgestelde aanpassing van het reiskostenforfait dit weer in overeenstemming te brengen met de oorspronkelijke doelstelling daarvan. Daarmee wordt voldaan aan de op 25 mei 1976 in de Eerste Kamer der Staten-Generaal tijdens het beleidsdebat over onderwerpen rakende het Departement van Financiën gedane toezegging. Daarmee wordt echter nog geen standpunt ingenomen met betrekking tot de vraag van leden van de fractie van de P.v.d.A. of in beginsel ook de toekomstige kostenontwikkeling dient te worden gevolgd, dan wel of er reden is voor een geleidelijke reële vermindering van de forfaits naarmate de woningnood afneemt en dus de vestigingsvrijheid van personen wordt vergroot. Wel merken de ondergetekenden in dit verband op dat, indien een dergelijke vermindering gepaard zou moeten gaan met handhaving van een aftrekmogelijkheid voor diegenen die uit hoofde van de aard van hun werk gedwongen zijn regelmatig over grote afstanden te reizen, het niet ondenkbaar is, dat er een situatie zal ontstaan die even onoverzichtelijk is als in de tijd waarin het reiskostenforfait nog niet bestond. Met name met het oog op uitvoeringstechnische aspecten zouden de ondergetekenden laatstbedoelde richting niet willen inslaan.

De budgettaire bate welke zou resulteren uit het gelijkstellen van de aftrekbedragen voor afstanden van meer dan 50 km met de categorie van 40 tot 50 km – waarnaar leden van de fracties van K.V.P., A.R.P. en C.H.U. vragen – zal een bedrag van f 1 mln. niet overtreffen. De kosten van een eventuele invoering van aftrekken ad f 4400 voor afstanden tussen 75 en 100 km en ad f 5750 voor afstanden boven 100 km, waarnaar leden van de P.v.d.A.-fractie vragen, belopen – rekening houdend met de bij die aftrekbedragen behorende vrijgestelde vergoedingsbedragen welke ongeveer een kwart hoger liggen – enkele miljoenen. Met betrekking tot laatstbedoelde vraag zij opgemerkt, dat een dergelijke uitbreiding van de tabel de grondslag voor de berekening van de bedragen van het reiskostenforfait zou aantasten. Immers de bedragen worden berekend op basis van de kosten van het openbaar vervoer. Boven een bepaalde reisafstand stijgen deze kosten niet. Zo is het voor degenen die gebruik maken van wekelijkse vijfdaagse traject-abonnementen voor afstanden boven 55 km en voor degenen die een maand-traject-abonnement gebruiken bij een reisafstand boven 58 km voordeliger een algemeen maand-abonnement NS te kopen. Opneming in de tabel van de door deze leden genoemde aftrekbedragen zou er dan ook toe leiden dat deze in vele gevallen zouden uitgaan boven de werkelijk gemaakte reiskosten.

Deze leden, alsmede leden van de fracties van K.V.P., A.R.P. en C.H.U. vragen aandacht voor de problematiek op het gebied van het reiskostenforfait in de bedrijfstak bouwnijverheid. De ondergetekenden zijn zich ervan bewust dat de situatie in de bouwnijverheid in bepaalde gevallen kan afwijken van die waarin op normale tijden, gebruik makend van openbaar vervoer, wordt of kan worden gereisd. De door deze leden op de bouw toegespitste problematiek is in beginsel evenwel niet verschillend van die welke zich ook in een aantal andere bedrijfstakken voordoet. In dit verband zij eraan herinnerd dat de forfaitaire regeling destijds in het leven is geroepen om een ein-

de te maken aan de voordien bestaande verwarrende situatie op dit gebied, alsmede aan de noodzaak tot het op grote schaal beoordelen van individuele reiskosten. In de regeling van het reiskostenforfait – welke geldt ongeacht de werkelijk gemaakte kosten en ongeacht het gebezigde vervoermiddel – is dan ook welbewust geen onderscheid gemaakt naar oorzaak of beweegredenen welke aan het reizen ten grondslag ligt. Zij geldt derhalve ook in de gevallen waarin het gebruik van een eigen vervoermiddel redelijk of wegens het ontbreken van adequaat openbaar vervoer zelfs noodzakelijk is. Het uitgangspunt van de regeling brengt dus mee dat in gevallen waarin een werknemer een autokostenvergoeding voor woon-werkverkeer ontvangt die uitgaat boven de vrijgestelde kostenvergoeding – een situatie die in de bouw zich kan voordoen ingeval de werknemer alleen en regelmatig grote afstanden rijdt – het meerdere loon uit dienstbetrekking vormt.

Naar aanleiding van de vraag van leden van de P.v.d.A.-fractie welke bijzondere regelingen op het gebied van de reiskosten zijn getroffen, delen de ondergetekenden het volgende mede. Met betrekking tot de vervoermiddelenvergoeding welke op grond van de landelijke c.a.o. voor het bouwbedrijf ingeval van reizen per auto wordt verstrekt is in de aanschrijving van 6 oktober 1976, nr. 27-608634, medegedeeld dat voor gevallen waarin een werknemer met diens eigen auto reist en andere werknemers meeneemt, de vergoeding kan worden gesplitst in een vergoeding voor de kosten van het reizen van de chauffeur-eigenaar, welke vergoeding niet tot het loon wordt gerekend voor zover deze het forfaitair vastgestelde vrijgestelde vergoedingsbedrag niet te boven gaat, en een vergoeding voor het vervoer van anderen, welk deel voor de heffing van de loonbelasting buiten aanmerking blijft. Ten aanzien van de meereizende werknemers is medegedeeld dat het standpunt kan worden ingenomen dat sprake is van vervoer vanwege de werkgever, waarvan de waarde niet tot het loon wordt gerekend. Behoudens deze, als bijlage V bij deze memorie opgenomen regeling voor werknemers in de bouw, zijn er bij aanschrijving of beschikking geen bijzondere regelingen getroffen met betrekking tot de reiskosten woning-werk. De in de praktijk ten aanzien van de als voorbeeld in het voorlopige verslag gegeven categorie belastingplichtigen, het vliegend personeel, gehanteerde gedragslijn berust op een voorheen ten departemente en thans door de inspecteur der directe belastingen te Hoofddorp getroffen en ook door andere inspecties gevolgde regeling, waarbij ervan is uitgegaan dat, gelet op de frequentie en de onregelmatigheid van het reizen tussen de woning en Schiphol, de forfaitaire reiskostenregeling ten aanzien van het vliegend personeel toepassing mist.

Aangezien blijkens een recent arrest van de Hoge Raad de forfaitaire reiskostenregeling ook van toepassing kan zijn ingeval de heen- en de terugreis op twee opeenvolgende dagen plaatsvindt, zal de tot nu toe gevolgde gedragslijn ten aanzien van vliegend personeel nader moeten worden bezien.

In antwoord op de vraag van de hier aan het woord zijnde leden inzake de dubbele toepassing van het reiskostenforfait bij het bekleden van twee dienstbetrekkingen, delen de ondergetekende het volgende mede. De in het weekblad voor fiscaal recht 1976, nr. 5291, besproken uitspraak van het Hof 's-Gravenhage van 27 november 1975 (BNB 1976/125) betrof het geval van een belastingplichtige die bij dezelfde werkgever op dezelfde plaats twee afzonderlijke dienstbetrekkingen bekleedde en tussen de tijdstippen waarop de ene dienstbetrekking eindigde en de andere begon zich per auto naar huis begaf om te eten. Daaromtrent overwoog het Hof, ervan uitgaande dat elke dienstbetrekking een afzonderlijke bron van inkomen is en dat in het algemeen voor elke bron van inkomen het bedrag van de aftrekbare kosten moet worden bepaald, onder meer «dat dit meebrengt dat een forfaitaire aftrek verleend voor reiskosten gemaakt voor de vervulling van de ene dienstbetrekking niet kan worden geacht mede betrekking te hebben op daarnaast gemaakte reiskosten in het bijzonder betrekking hebbende op een andere dienstbetrekking, al wordt de arbeid daaraan verbonden geografisch op dezelfde plaats – echter op andere tijden – verricht als die ter vervulling van eerder bedoelde dienstbetrekking».

De ondergetekenden zijn van mening dat met de door het Hof in dit geval aan het reiskostenforfait gegeven toepassing kan worden ingestemd. Zij merken daarbij op dat ook in de gevallen waarin een tweede dienstbetrekking niet op dezelfde plaats wordt vervuld, met de reiskosten ter zake van die dienstbetrekking rekening wordt gehouden. Het ligt derhalve niet in hun voornemen de regeling van het reiskostenforfait op dit punt te wijzigen.

Ten gerieve van de leden van de P.P.R.-fractie volgt hierna een overzicht van de in de tabel vermelde bedragen van aftrek en van vrijgestelde vergoeding en de jaarlijkse reiskosten op basis van een maandabonnement NS tweede klasse. Daar in het reiskostenforfait de kosten van interlokaal openbaar vervoer alleen bepalend zijn voor reisafstanden boven de 10 km, is het overzicht daartoe beperkt. Ter wille van de zuiverheid van vergelijking is een jaarkilometerprijs ad f 44 aangehouden, hoewel de door de NS voor de prijs van een abonnement gehanteerde afstandsklassen niet samenvallen met de in de tabel aangehouden afstandsklassen.

Afstand		Aftrekbedrag	Vrijgestelde vergoeding	Kosten 2e klasse NS
meer dan	niet meer dan			
10	15	f 620	f 960	f 660
15	20	890	1280	880
20	30	1430	1920	1320
30	40	1970	2560	1760
40	50	2510	3200	2200
50	—	3050	3840	2604

Uit de vraag van deze leden waarom de aftrekbedragen en de vrijgestelde vergoedingsbedragen hoger uitvallen dan strikt noodzakelijk is, kan worden afgeleid dat zij het kennelijk voldoende achten dat deze bedragen worden afgestemd op het niveau van de kosten NS, tweede klasse. De ondergetekenden merken hierbij op dat aldus een niet gerechtvaardigd verschil in behandeling zou ontstaan tussen degenen die hun reiskosten 1e klasse – onbelast – vergoed krijgen en degenen die de kosten zelf moeten betalen. Voorts wijzen zij erop dat, zoals hiervoor is opgemerkt, het reiskostenforfait niet alleen geldt voor gevallen waarin van openbaar vervoer gebruik kan worden gemaakt, doch ook voor de overige gevallen, waarbij met name te denken valt aan die gevallen waarin het gebruik van een eigen vervoermiddel redelijk of wegens het ontbreken van adequaat openbaar vervoer zelf noodzakelijk is. In het bijzonder voor de laatstbedoelde gevallen komt een verlaging van de voorgestelde bedragen tot het niveau van de kosten NS, tweede klasse, getit op de doelstelling van de regeling, niet gewenst voor.

De leden van de fractie van DS'70 stellen de vraag of de kosten van reizen niet verwant zijn aan de kosten van wonen. Is er reden – zo gaan zij verder – om reiskosten wel en huren niet aftrekbaar te stellen of zou het wellicht meer voor de hand liggen de besteding van inkomen aan reizen niet tot belastingaftrek te laten leiden. Vragen van dezelfde aard heeft de eerste ondergetekende begin van dit jaar zich ook gesteld. Verwezen zij naar hetgeen ter zake is vermeld in de memorie van antwoord aan de Eerste Kamer inzake hoofdstuk IX B van de begroting 1976, opgenomen in het eindverslag van de vaste Commissie voor Financiën, zitting 1975–1976, 13 600 IX A enz., nr. 104a, punt 7. Zolang evenwel de gedachten op dit punt niet zijn uitgekristalliseerd behoort naar het oordeel van de ondergetekenden het reiskostenforfait in overeenstemming te blijven met de oorspronkelijke doelstelling daarvan.

Hiervoor is aangegeven op welke wijze de voorgestelde aftrekbedragen en de vrijgestelde vergoedingsbedragen zijn berekend. De leden van de S.G.P.-fractie die daarover een vraag stellen mogen daarnaar worden verwezen.

Niet voorgestelde maatregelen

De uit de fracties van K.V.P., A.R.P. en C.H.U. gestelde vraag waarom wel de reiskostenaftrek blijvend opnieuw wordt verhoogd, terwijl de handhaving van de verhoogde zelfstandigenaftrek tijdelijk is, doet een verband tussen beide maatregelen veronderstellen dat er naar de mening van de ondergetekenden niet is. Voor de motivering van eerstgenoemde maatregel zij verwezen naar de eerder in deze memorie gegeven nadere uiteenzetting daarvan. Daarbij tekenen de ondergetekenden nog aan dat een tijdelijke verhoging van de bij wet vastgestelde reiskostenaftrek niet voor de hand ligt aangezien naar mag worden aangenomen, de stijging van het kostenniveau van het openbaar vervoer evenmin van tijdelijke aard is. Het tijdelijke karakter van de maatregel inzake de zelfstandigenaftrek is toegelicht in de memorie van toelichting op het desbetreffende wetsontwerp (Zitting 1976–1977 – 14 168, nr. 3, blz. 4). Voorts wordt hierop nog nader ingegaan in de memorie van antwoord op dat wetsontwerp bij de beantwoording van een daaromtrent gestelde vraag.

Met betrekking tot de vraag van deze leden of de ondergetekenden bereid zijn nader te onderzoeken of de afrekening van de oudedagsreserve wellicht in een mildere vorm kan geschieden, bij voorbeeld in de vorm van een gespreide afwikkeling, delen de ondergetekenden het volgende mede. De regeling van de oudedagsreserve gaat ervan uit dat tegenover de oudedagsreserve steeds voldoende ondernemingsvermogen staat. Deze voorwaarde is om tweeërlei reden opgenomen. De eerste vindt haar oorzaak daarin dat de regeling een fiscale begeleiding is van de realiteit dat zelfstandigen vanwege de financieringsbehoefte van hun onderneming min of meer genoodzaakt zijn hun oudedagsvoorziening binnen de eigen onderneming op te bouwen. Deze begeleiding kan uiteraard niet verder gaan dan tot het bedrag dat de zelfstandige op enig moment aan ondernemingsvermogen heeft. De andere overweging is dat de fiscus met het oog op de verhaalbaarheid te zijner tijd van de nu uitgestelde belastingheffing zicht wil houden op het vermogen waarop nog een fiscale claim rust. Met name deze laatste overweging verzet zich tegen een algemeen werkende gespreide afwikkeling bij staking van de onderneming. De ondergetekenden kunnen zich overigens heel goed voorstellen dat het ineens afrekenen van de fiscale oudedagsreserve in sommige gevallen financieringsproblemen kan geven. Zij zien voorshands geen mogelijkheid deze problemen generaal te ondervangen. In de invorderings sfeer zal van geval tot geval en afhankelijk van de zekerheid welke de belastingplichtige kan bieden een oplossing kunnen worden gezocht. Overigens zij erop gewezen, dat de regeling voor een bepaalde situatie een gespreide afwikkeling kent. Gedoeld wordt hierbij op de gespreide afwikkeling van artikel 44h, waarop aanspraak bestaat bij voortzetting van de onderneming na het bereiken van de leeftijd van 65 jaar. Voor deze situatie kon in de wetgeving een gespreide afwikkeling worden opgenomen, omdat nog steeds ondernemingsvermogen aanwezig is.

Naar aanleiding van de vraag van deze leden, of de Regering bereid is na te gaan of verhoging van de grenzen voor de minimumbedragen voor T-biljetten dienstig is, kunnen de ondergetekenden mededelen dat thans een wetsontwerp tot verhoging van bedoelde grenzen in voorbereiding is.

Deze leden informeren voorts waarom in het geheel van voorstellen wederom geen plaats is ingeruimd voor de vrijstelling van een beperkt bedrag aan inkomen uit vermogen. Deze vrijstelling is indertijd voorgesteld bij het ontwerp van Wet houdende vrijstelling van een beperkt bedrag aan inkomen uit vermogen (Zitting 1971–1972, 11 819), doch nog door het vorige Kabinet is, in het kader van de rijksbegroting 1973, bij brief van 28 oktober 1972 (Zitting 1972–1973, 12 092, nr. 1) verzocht de behandeling van dit ontwerp voorlopig aan te houden. Reeds gelet op de niet onbelangrijke middelenderving die verheffing tot wet van dit wetsontwerp met zich mee zou brengen – voor 1977 te ramen op een bedrag in de orde van grootte van f 90 mln. – zag het kabinet in het kader van de afwegingen voor de rijksbegroting 1977 geen aanlei-

ding voor te stellen thans tot afhandeling van dit ontwerp van wet over te gaan. Overigens wordt herinnerd aan hetgeen de eerste ondergetekende ter zake van dit onderwerp naar voren heeft gebracht bij de algemene politieke en financiële beschouwingen over de rijksbegroting 1977, te weten dat het niet voor de hand ligt thans een regeling voor een bepaalde groep, de kleine spaarders, te treffen nu het probleem deel uitmaakt van de studie-Hofstra en de resultaten daarvan nog niet bekend zijn. (Handelingen Tweede kamer, zitting 1976–1977, blz. 385).

De ondergetekenden kunnen tot hun spijt nog niet definitief aangeven wanneer de regeling van de belastingheffing over stakingsuitkeringen tegemoet kan worden gezien. Het overleg dienaangaande is namelijk nog niet afgesloten.

Naar aanleiding van de vraag van de leden van de P.v.d.A.-fractie om bezinning op het instituut van bejaarden- en arbeidsongeschiktheidsaftrek door – evenals ten aanzien van de onderlinge samenhang van kinderbijslag en kinderaftrek gebeurt – de combinatie van AOW-pensioen en bejaardenaftrek en de combinatie van AAW-uitkering en arbeidsongeschiktheidsaftrek te toetsen op hun budgettaire effecten en inkomenseffecten, wijzen de ondergetekenden op het volgende. Bij de integratie van kinderaftrek en kinderbijslag leidt de vervanging van de kinderaftrek door een verhoging van de kinderbijslag tot een verschuiving in belastingvrije factoren (omzetting belastingvrije som in belastingvrije kinderbijslag). Bij integratie van bejaardenaftrek en AOW-pensioen en van arbeidsongeschiktheidsaftrek en AAW-uitkering ligt dit anders omdat – zoals de heer Dolman ter gelegenheid van het debat over zgn. 1%-nota (Handelingen 1975–1976, blz. 4809) reeds aangaf – die aftrekken niet kunnen worden vervangen door verhogingen van buiten belastingheffing vallende uitkeringen.

Voorts is het zo dat, anders dan bij de kinderbijslag/kinderaftrek, de samenloop van de genoemde aftrekken met AOW- en AAW-uitkeringen mede moet worden beschouwd in het licht van de zgn. netto-nettoproblematiek. De bezinning ter zake van bedoelde onderdelen van de belastingvrije som dient naar de mening van de ondergetekenden dan ook plaats te vinden bij de verdere uitwerking van die problematiek. Alsdan zullen immers de behoeften van de onderscheidene categorieën genietters van sociale minima ter sprake komen. Daarbij zal ook aandacht moeten worden geschonken aan de paralleliteit tussen de verschillen in die behoeften en de aan de bejaardenaftrek en de arbeidsongeschiktheidsaftrek onder meer ten grondslag liggende verschillen in draagkracht.

In hun teleurstelling dat nog niet is tegemoet gekomen aan eerder door de Kamer uitgesproken wensen inzake verlaging van de voor ongehuwden gestelde leeftijdsgrens waarbij recht ontstaat op de voor oudere ongehuwden geldende (hogere) belastingvrije som, zullen de leden van de fractie van DS'70 niet alleen staan. De mogelijkheden daartoe moeten echter worden gezien in het brede verband van allerlei gerechtvaardigde wensen en van de budgettaire bestedingsruimte. Deze afweging heeft ertoe geleid dat in het Belastingplan 1977 geen voorstel tot verlaging van de leeftijdsgrens is opgenomen. De budgettaire kosten van verlaging van de leeftijdsgrens tot 30 jaar, waarnaar zowel de leden van de fractie van DS'70 als de leden van de S.G.P.-fractie vragen, zijn te stellen op 70 mln.

Het onderscheid in de belastingheffing tussen ongehuwden naar een – onvermijdelijk arbitraire – leeftijdsgrens van thans 35 jaar berust op een duidelijk verschil in draagkracht tussen enerzijds de veelal maatschappelijk meer zelfstandige oudere ongehuwden en de als regel maatschappelijk wat minder zelfstandige jongere ongehuwden. Het laten wegvallen van dit onderscheid zou leiden tot herstel van de situatie van vóór 1967 (toen dit onderscheid ook niet bestond) en naar de mening van de ondergetekenden een miskenning vormen van de realiteit dat de kosten van levensonderhoud, zowel die van woning als van huishouding, voor de wat oudere ongehuwden in het algemeen hoger liggen dan voor jongere ongehuwden.

Argumenten tegen zelfstandige belastingheffing van pensioenen van ex-werkende gehuwde vrouwen – waarnaar de leden van de fractie van

DS'70 vragen – zijn gelegen in de opzet van de beperkte fiscale verzelfstandiging van de gehuwde vrouw. Beoogd wordt namelijk bij de heffing rekening te houden met de omstandigheid dat door het buitenshuis werken van de gehuwde enerzijds besparingen wegvallen en anderzijds extra kosten kunnen ontstaan. Deze omstandigheid doet zich alleen voor bij tegenwoordige arbeid.

De bij de behandeling van het Belastingplan 1976 aan de verzelfstandiging gegeven uitbreiding door niet alleen arbeidsinkomsten wegens tijdelijke arbeidsongeschiktheid doch ook alle overige inkomsten uit arbeid genoten wegens arbeidsongeschiktheid bij de vrouw zelf te belasten, zien de ondergetekenden als een uit het oogpunt van draagkracht niet passende inbreuk op het systeem van belastingheffing. Ten aanzien van alle inkomsten uit vroeger door de gehuwde vrouw verrichte arbeid, dus inclusief haar pensioen, zal aandacht worden geschonken in de nota die aan de Kamer is toegezegd met betrekking tot de zelfstandige belastingheffing van de gehuwde vrouw. Bij de studie daartoe zal worden bezien of en, zo ja, welke wettelijke maatregelen wenselijk zijn.

De Minister van Financiën,
W. F. Duisenberg

De Staatssecretaris van Financiën,
M. J. van Rooijen